

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

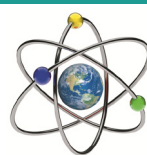

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 962 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari.....	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutzimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellastirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers.....	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
<i>Soliqova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
Muzafarov Muxammadali Maxsudovich	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
Yadgarova Surayyo	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
Yusupova Sanobar Odil qizi	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
Бахтияр Катибжанович Саттаров	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
Джалилова Феруза Намазовна	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
Zuhridin Azizov	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	
Поэтапное вовлечение детей с расстройствами аутистического спектра в дошкольное инклюзивное образование: комплексный анализ научно-теоретических и практических подходов	234
Сабина Рагимова Ровшан кызы, Айсель Масимова Арастун кызы	
Umumta'lim maktablarida fizika fanini o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	245
Allaniyazova Bibigul Sarsenbay qizi	
Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslariga kreativ fikrlash asosida tayyorlash	248
Botirova Jumagul Chori qizi	
Boshlang'ich sinflarda fanlarni o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	254
Kaypova Gulnara Muratbaevna	
Umumta'lim maktablarida tabiiy-ilmiy savodxonlik ko'nikmalarining rivojlantirish masalalari	257
Davletova Hamida Xasan qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ma'naviy axloqiy ruhda tarbiyalashning psixologik jihatlari	261
Fayzullayev Ermat Majidovich, Ortiqova Mashxura	
Orkestr va ansamblarning fan sifatidagi o'rni va tarbiyaviy ahamiyati	265
Fayzullayev Ermat Majidovich	
Maktab fizika darslarida interaktiv dasturlar va simulyatorlardan foydalanish metodikasi	269
Xayriddinova Malikaxon Qodirxon qizi	

Musiqada midi musiqiy cholg'ularning raqamli interfeysi.....	274
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich</i>	
Karyera o'sishida gender tafovutlarning ahamiyati.....	277
<i>Yulchiboyeva Nazokatxon Iqboljon qizi</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kreativlik sifatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik omillar	283
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich, Normuradova Nafisa Kuchkarovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik tarbiyasi – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida	287
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Marjona Atoyeva Ismat qizi</i>	
Ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlari.....	291
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Ne'matjonova Gulzira Ne'matjon qizi</i>	
Jadid pedagogik tafakkurida "o'qituvchi" fenomeni.....	294
<i>Xushbokov Oybek Uralovich</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida savol berish malakalarini shakllantirish	296
<i>Erhanova Nasiba Absayitovna</i>	
Musiqiy ta'limda xalq va zamonaviy qo'shiqlar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning etnomadaniy komponentlarni shakllantirish	298
<i>Qurbanova Muslima Shavkatbek qizi</i>	
Umumta'lim maktablari o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini tarkib toptirish metodikasi (biologiya fani misolida).....	300
<i>Akmalova Farida Dilmurod qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda adaptiv ta'lim texnologiyalari yordamida bolalar ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirish mazmuni.....	304
<i>To'xliboyeva Zuxra Abdumutal qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi iqtidorli bolalar bilan ishlashda ta'lim texnologiyasi	308
<i>Xudoyberdiyeva Durdona Baxodir qizi</i>	
Pedagogik-psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlarni shakllantirish dinamikasiga oid fikrlar talqini.....	311
<i>Karshiyeva Dilafuz Suyunovna, Maxamatova Munisa Mamirzo qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishning nazariy va amaliy asoslari	314
<i>Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi</i>	
Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda interpersonal intellekt ko'nikmalarini rivojlantirish ...	318
<i>G'ulomova Oychehra No'monjon qizi</i>	
Etnomadaniy qadriyatlarni integratsiyalashgan ta'lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarga singdirishning samarali yo'llari	321
<i>G'ulomxo'jayeva Mushtariy Elmurod qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida grafik organayzerlardan foydalanish	324
<i>Iroda Isroilova</i>	
Buxoro iqlimi va tabiiy resurslaridan samarali foydalanish: ekologik va fizik-geografik yondashuv	329
<i>Mardonova Saodat Muzaffarovna</i>	
Effective Traditional and Innovative Approaches in English Language Teaching: Evidence From EFL Classrooms	333
<i>Yuldoshev Khaydarbek</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirishda lingvopedagogik yondashuvning nazariy-metodologik asoslari.....	336
<i>Allayarova Sojida Umirzakovna</i>	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения	339
<i>Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'tkazilgan o'yin faoliyatlarini bolalar ovozi talaffuzining takomillashuviga ta'siri	342
<i>Kattaxo'jayeva Shaxlohon Bohodirovna</i>	

O'qituvchilar tayyorlashda pedagogik innovatsiyalar va milliy kontentni integratsiya qilish strategiyalari ...	344
<i>Rahmatova Feruza Qudrat qizi</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash jarayonini tashkil etishda tizimli yondashuv	348
<i>Abdusamatova Nargiza Jamoliddinovna</i>	
Moliyaviy savodxonlik asoslarini shakllantirish uchun "Tejamkor bola" o'yinli ta'lim faoliyatini asosida ishlashni takomillashtirilish.....	352
<i>Rizayeva Munisxon Maxkamovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida byudjet hisobi standartlariga (BHS) muvofiq buxgalteriya hisobini tashkil qilish va yuritish tartib-qoidalari.....	356
<i>Boltayev Ahmad Rustamjonovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari moliyaviy munosabatlarning huquqiy asoslari	359
<i>Boymuradov Normurod Abdusadikovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishning metodologik asoslari.....	362
<i>Ma'rufov Mansurbek Musajonovich, Xonimov Mirqosim Samatqul o'g'li</i>	
O'smirlarda liderlik xususiyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	367
<i>Salayeva Dilafuz Buranovna</i>	
Pedagog nutq madaniyatining milliy va umuminsoniy qadriyatlarga ta'siri.....	370
<i>Toshtemirova Nigina Normurod qizi</i>	
Новые методы обучения устному переводу студентов-переводчиков.....	373
<i>Уринбаева Дилдора Утепбергеновна</i>	
O'quvchilarda axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishning pedagogik tuzilmasi	376
<i>Muxammadiyev Baxtiyor Jurayevich</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish yo'llari	380
<i>Axrоров Voris Yunusovich, Botirova Ozoda Nasir qizi</i>	
Ta'lim sifatini baholashda raqamli texnologiyalardan foydalanishning o'rni (oliy ta'lim misolida)	385
<i>Axrоров Voris Yunusovich, Boltayeva Jaxona Ulug'bek qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida 7-sinf biologiya fanini o'qitishda virtual laboratoriyalardan foydalanishning ta'lim samaradorligiga ta'siri	389
<i>Turakulova Mehriniso Nuriddinovna, Ruziqulova Nilufar Abdumajidovna, Allanzarova Natalya Aleuatdinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlashning mavjud holati va rivojlantirish strategiyalari ...	393
<i>Mamadaliyeva Mumtozbegin</i>	
6–7 yoshli bolalarning bilim olishga faol qiziqishini rivojlantirish metodikasi	396
<i>Artikova Muhayyo Botiraliyevna, Abduxolisova Gulsanam O'ktambek qizi</i>	
The Main Peculiarities of Abbreviations in Modern English.....	399
<i>Absalomova Aziza Baxodir qizi</i>	
Autizmli bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda bir qator terapiya va metodlardan foydalanish	404
<i>Yoqubova Hurriyat Burxonovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yinlar, virtual reallik va geymifikatsiya orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish.....	407
<i>Xaitova Nazokat</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirishda tabiiy materiallardan foydalanishning pedagogik usullari.....	411
<i>Rustamova Manzura Mirkamalovna, Qo'ziyeva Umriniso Muzaffar qizi</i>	
Bo'lajak muhandislarning loyihalash ko'nikmalarini klaster muhitida rivojlantirish modellari	415
<i>Eshonqulova Shafoat Ergashevna, Sherzod Eshonqulov</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotini rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish	420
<i>Ermatova Mamlakat Qadirkulovna</i>	
9-sinf o'quvchilarini kasbga yo'naltirishda iqtisodiy ko'nikmalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida.....	423
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna</i>	

Texnologiya asosidagi ingliz tili o'qitish va o'quvchi mustaqilligi: farmatsevtika talabalari misolida	427
<i>Ikranova Shohsanam Ravshanboy qizi</i>	
Maqollar asosida ingliz tili o'qitishning lingvodidaktik asoslari (Afg'oniston dariy tilli maktablar misolida) ..	430
<i>Samadi Nooria</i>	
Loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi orqali talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasini rivojlantirish tadqiqi	434
<i>Jo'rayeva Zebiniso Yo'ldosheva</i>	
Boshlang'ich sinfda tabiiy fanlarni o'qitish samaradorligini oshirishda innovatsion va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish	440
<i>Yulchiyeva Zulfiya Baxodir qizi</i>	
Shaxsning individual intellektual rivojlanishi pedagogik muammo sifatida	444
<i>Ol'tiboyeva Kamola Sharofjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalaridan foydalanish orqali o'quvchilar qiziqishini aniqlash yo'llari ...	448
<i>Qalandarova Yulduz G'ayrat qizi</i>	
Проблемы физического воспитания студентов и пути их решения	454
<i>Ходжанов Азиз Рахимович</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi	458
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna</i>	
Jamiyatda sog'lom turmush tarzini tashkil qilishda jismoniy tarbiya va sport mutaxassislarining o'rni	461
<i>Dehqonova Mahmuda Ortiqovna</i>	
Yadro itqitish sport turida kuch tayyorgarligining biomexanik va funksional ahamiyati	466
<i>Djabbarov Axror Islomovich</i>	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining didaktik tayyorgarligini takomillashtirish	469
<i>Axmedova Laylo Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishda shaxsga yo'naltirilgan strategiyalar	475
<i>Urazimbetova Aygul Aralbayevna</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar nutqini rivojlantirishda kompyuter texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	482
<i>Kamolova Yulduzxon Ma'murjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etishda ota-onalar bilan hamkorlikni amalga oshirish texnologiyasi	488
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Jo'rabayeva Nozima Bekmurod qizi</i>	
Psixologik zo'ravonlik oqibatlarini bartaraf etishda psixokorreksion mexanizmlar	491
<i>Tursunpo'latova Zaxro Zafar qizi</i>	
Shifokorlar professional karerasi resurslari va ularning obyektiv ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish natijalari	496
<i>Arziqulov O'tkirbek Maxammatovich</i>	
Bolalarda maktabgacha ta'lim yoshidagi kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishda ijodiy o'yinlarning o'rni	501
<i>Berdiyeva Umida G'oyibberdiyevna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning neyropedagogik yondashuvlar asosida kognitiv rivojlantirishning mohiyati	505
<i>Aliyeva Odila Madamin qizi</i>	
Emotional Intelligence and Perceptive Ability: Keys to Pedagogical Success	508
<i>Abdurakhimov Shokhasim Abdurakhmonovich</i>	
Bo'lajak logopedlarni og'ir nutq nuqsonli bolalar bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	511
<i>Achilova Sevara Djasirkulovna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik g'oyalarini zamonaviy boshlang'ich ta'lim bilan integratsiyalash	515
<i>Daliyeva Eliza Zokir qizi</i>	

Talabalarda ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirishda Mahmud Qoshg'ariy merosidan foydalanish.....	519
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna, Ravshanova Sarvinoz O'ktamjon qizi</i>	
Derivation and Nominalization in Medical Terminology: A Comparative Model of Term and Process Name Formation in English and Uzbek	523
<i>Gulnigor Yazdonkulova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq buzilishlarida pedagogik-psixologik korreksiya usullari hamda mexanizmlari.....	526
<i>Jo'rayeva Muattar Abdumajit qizi</i>	
Ta'lim sifatini boshqarishga tizimli yondashish hamda pedagogikada PDCA modelining ahamiyati	530
<i>Jumanazarova Gulloila Yoqubjanovna, Xolmatova Maftuna Turdimat qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalarining kimyo ta'limidagi o'rni.....	535
<i>Jumaniyazova Mahliyo Qahramonovna</i>	
Inklyuziv maktab sharoitida kichik maktab yoshidagi bolalarda ijtimoiy-perseptiv tajribani shakllantirish ...	539
<i>Karimova Zulfiya Abduraxmanovna</i>	
Sirdaryo viloyati toponimlarining shakllanish jarayonlari	543
<i>Kenjayeva Iroda Alisherovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda art texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari.....	546
<i>Mamatova Husnora Eshquvatovna</i>	
O'quvchi yoshlarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish va uni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash	550
<i>Mehmonova Nilufar Shuhratovna</i>	
Integrating Social-Emotional Learning in EFL Classrooms: Enhancing Language Proficiency and Emotional Intelligence.....	553
<i>Meylinorova Feruza Bakhtiyor kizi</i>	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari pedagog-tarbiyachilarining malakasini oshirish mexanizmini takomillashtirish	559
<i>Muminova Nargiza Sabitdjanovna</i>	
TEACCH konsepsiyasi – autizm va kommunikativ buzilishlari bo'lgan bolalarni davolash va o'qitish dasturi	562
<i>Murodova Sarvigul Raxim qizi</i>	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirishning funksional modeli	566
<i>Norboyeva Moxigul Shavkat qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarning shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini takomillashtirish	569
<i>Norqulova Ma'mura Husniddin qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfida o'qitiladigan "Tabiiy fanlar"dan mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	574
<i>Qo'qonboyeva Shaxlo Rafikjonovna</i>	
The Intersection of Science and Pedagogy: The Teacher's Role in Professional Evolution	580
<i>Rahimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Shukurova Madina</i>	
Maktabgacha katta guruhlarida STEAM texnologiyasi bilan tanishtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	583
<i>Rakhimova Laylo Hamidjon qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	586
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Kurashchilarda muvozanat (balance) va ko'tarib uloqtirish texnikasi o'rtasidagi bog'liqlik	590
<i>Shermatov Gulom Qaxxorovich</i>	
O'qituvchi shaxsining o'zini o'zi rivojlantirishida akmeologik pozitsiyaning o'rni.....	594
<i>Xaitov Abdukosim Abdulakim o'g'li</i>	
Lego-qurilish, konstruksiyalash, robototexnika – STEAM ta'lim moduli sifatida	596
<i>Xamroyeva Sitara Samadovna</i>	
Raqamli jamiyatda o'smir yoshdagi o'quvchilarning huquqiy axborot olish madaniyatini rivojlantirish mexanizmlari	599
<i>Xayrullayev Axror Aktam o'g'li</i>	

Maktabgacha ta'limda axborot kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ta'limiy o'yinlarni loyihalash va joriy etish	602
<i>Xikmatova Moxinur Amir qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlar orqali kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish zamonaviy yechimlarini ishlab chiqish usullari	605
<i>Xolmo'minova Mohichehra Bahrom qizi</i>	
O'quvchilarning biologiyaga qiziqishini oshirishda innovatsion ta'lim metodlari	609
<i>Xudayberganova Madina Saotboy qizi, Abdiqodirov Murodxo'ja Alisher o'g'li, Nishanbayeva Arayim User qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida shug'ullanuvchi voleybolchi qizlarning musobaqa oldi jismoniy va psixologik tayyorgarligini takomillashtirish metodikasi	612
<i>Xudoynazarova Sayyora Ravshanovna</i>	
Maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar asosida bolalarni axloqiy tarbiyalash texnologiyalari	618
<i>Yo'ldoshboyeva Gulmira Xushnudovna</i>	
Umumta'lim maktab seksiyasi uzunlikka sakrovchilarining jismoniy rivojlanganlik darajasi	621
<i>Zokir Akramov O'tkir o'g'li</i>	
Perseptiv qobiliyat: o'qituvchining o'quvchini tushunish sa'nati	625
<i>Zokirov Mirzaraxim Abdaliyevich</i>	
Ожидания и потребности родителей как основа продвижения услуг дошкольного образовательного учреждения в Республике Узбекистан	628
<i>Ким Ирина Николаевна, Аббосхонова Зухра Баходир кизи</i>	
Экспериментальная деятельность – метод развития здоровьесберегающей компетентности у детей старшего дошкольного возраста	631
<i>Ким Ирина Николаевна, Алиходжаева Райхон Шавкат кизи</i>	
Подготовка детей-билингвов к школьному обучению: интеграция цифровых и традиционных педагогических методов	634
<i>Ким Ирина Николаевна, Умарова Шоиста Рустамовна</i>	
Zamonaviy ta'lim muhitida tarbiya tizimini takomillashtirishda interaktiv metodlarning o'rni	637
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna, Baymurotova Madina Baxodir qizi</i>	
Methodological Support of the Process of Developing Preschoolers' Cognitive Skills Through TRIZ (TIPS) in a Technology-Enhanced Learning Environment	641
<i>Gauxar Djanpeisova, Veronika Gorbunova</i>	
Innovative Approaches to Early Mathematics Education and Development in Preschool Children	646
<i>Gauxar Djanpeisova, Shaxodat Berdiyeva</i>	
Ta'lim jarayonida intensiv texnologiyalar asosida mantiqiy tafakkurni rivojlantirish metodikasi	650
<i>Radjabova Mohigul Alisherovna</i>	
O'quv jarayonida ongli mushohada ko'nikmasini rivojlantirishda savol-javob usulidan foydalanish asoslari	653
<i>Ro'zimetova Intizor Alimovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilari yozuv malakalarini shakllantirishning psixolingvistik tasnifi	656
<i>Axmadaliyev Murodjon Ulug'bek o'g'li, Xojimatova Shoxsanam Erkinjon qizi</i>	
Ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'qituvchi kompetensiyasiga ta'siri	659
<i>Azamatova Rayhona Bahromjon qizi</i>	
13-14 yoshli o'quvchilarda harakatli o'yinlar va zamonaviy futbol mashg'ulotlarini integratsiya qilishning pedagogik asoslari	662
<i>Babayev Anvarjon Axmedovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirish (nazariya, amaliyot va natijalar) ...	666
<i>Berdiyev G'ayrat Ulaboyevich, A. N. Sadatova</i>	
Elektron portfoliolar asosida individual rivojlanishni monitoring qilishning diagnostik modeli	670
<i>Kopbayeva Baxtigul Ziyadadinovna</i>	
Pedagogik atamalarining ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati	674
<i>Islomov Nurtoy Nomoz o'g'li</i>	
Abdulla Avloniyning axloqiy-ta'limiy qarashlari	678
<i>Abdullayev Muxammadimin Egamberdiyevich, Turg'unov Dostonbek Rustamjon o'g'li</i>	

Talabalarda ma'naviy-axloqiy ideallarni rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari	682
<i>Ziyotov Farrux Saodilla o'g'li</i>	
Nazorat qiluvchi pedagogik dasturiy vositalarni yaratishda sun'iy intellektning ahamiyati	686
<i>Ermonov Sherzod Ibrayim o'g'li</i>	
Kreativ yondashuv asosida bo'lajak muhandislarda sog'lom turmush madaniyatini rivojlantirishning muhim yo'nalishlari	690
<i>Ibragimova Aziza Avaz qizi</i>	
Oliy ta'limda dual ta'lim va malakaviy amaliyotni takomillashtirish ("musiqqa ta'limi" misolida)	694
<i>Raximov Nurillo Narzullayevich</i>	
Uzluksiz ta'lim tizimida musiqa san'atining shaxs ma'naviy-estetik tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati	698
<i>Sattarov Alisher Alikul o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinflarda multimediali mantiqiy masalalar orqali o'quv jarayonini faollashtirish	702
<i>Jamoldinova Dildora Alijon qizi</i>	
Ta'lim markazlarida o'quvchilarning nutq kompetensiyalarini rivojlantirish metodologiyasi	706
<i>Buriyeva Xumoraxon O'lmasboy qizi</i>	
Raqamli jamiyatda o'smir yoshdagi o'quvchilarning huquqiy axborot olish madaniyatini rivojlantirish mexanizmlari	710
<i>Xayrullayev Axror Aktam o'g'li</i>	
AI-грамотность будущих педагогов: компоненты, вызовы и педагогические стратегии этической интеграции искусственного интеллекта	713
<i>Наркабилова Г. П.</i>	
Роль психолого-педагогических факторов в формировании нравственного поведения дошкольников	718
<i>Рахматходжаева Ф. М.</i>	
Внедрение инновационных технологий в дошкольно-образовательном учреждении	721
<i>Садикова Шоиста Акбаровна</i>	
Para stol tennisi sportchilarida jismoniy tayyorgarlikni oshirish samaradorligi	726
<i>X. A. Usmonova</i>	
Systematic Approach to the Issues of Educational Calculation in General Secondary Schools	729
<i>Ajiniyazova Sholpan Saparniyazovna</i>	
Роль системного профессионального развития в формировании компетентности учителей английского языка: международные тенденции и практика Узбекистана	733
<i>Жамолиддинова Нилуфар Акрамжоновна</i>	
Boshlang'ich sinf tabiiy fan darslarida funksional savodxonlikni rivojlantirish usullari	738
<i>Xujamkulova Nafisa Ruzikulovna, Saidmudova Maftuna Alisher qizi, Hafizova Oydiyoy Doniyor qizi, Xujamkulova Maqsuda Ruzikulovna</i>	
Ingliz tili darslarida Kahoot o'quv platformasidan samarali foydalanish	743
<i>Amankulov Shavkat Qudratovich</i>	
Bolalarning kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirishda polisensor muloqot metodikasi	747
<i>Musratova Zilola Ulug'bekovna</i>	
Коммуникативные способности педагога – ключ к эффективному взаимодействию с учащимися	752
<i>Акрамова Л. Ю.</i>	
Искусственный интеллект в образовании: киберпедагогические стратегии развития критического мышления	756
<i>Сайфитдинов Исломбек Зоирович</i>	
Регион как фактор суицидального риска: от климата до культуры общения	761
<i>Султанова Амина Анваровна, Махсумова Зилола</i>	
Bo'lajak shifokorlarga anesteziologiya va reanimatologiya fanini o'qitishning nazariy asoslari	765
<i>Ismailov Oybek Abdurasulovich</i>	
Sun'iy intellekt (SI)ning kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishdagi metodik ahamiyati	768
<i>Komilov Furqat Solijon o'g'li</i>	
Implementing Total Physical Response Techniques in Your Language Class	770
<i>Rakhmatova Madina Sobirovna</i>	

Voleybolda holat va harakatlanish, yuqoridan va pastdan to'p uzatish texnikasi	772
<i>Sulaymonov Jaxongir Solijonovich</i>	
Методика формирования экологической культуры учащихся в процессе спортивного туризма	775
<i>Абдурахманов Отахон Рустамович</i>	
Методы преобразования и обработки текстовых задач в преподавании математики в начальных классах.....	780
<i>Азамкулов Ахтамкул</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari faoliyatida kreativ-tanqidiy fikrlash va muammoli ta'lim texnologiyalari integratsiyasining didaktik imkoniyatlari.....	787
<i>Jumayeva Muxlisa Shokir qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarni tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuvning roli va ahamiyati	793
<i>Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'lsin qizi</i>	
Boshlang'ich sinf tarbiya darslarida jadid pedagogik merosidan foydalanish usullari	796
<i>Yusupova Madinajon Mansurbek qizi</i>	
Актуальность внедрения педагогики сотрудничества в современный учебный процесс на занятиях русского языка в группах с нерусским языком обучения	799
<i>Заболотина Анна Анатольевна</i>	
Loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi orqali talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasini rivojlantirish tadqiqi	802
<i>Jo'rayeva Zebiniso Yo'ldoshevna</i>	
Alisher Navoiy asarlarida odob-axloq masalalarining falsafiy va tarbiyaviy talqini	807
<i>Ahadova Feruzaxon Akmaljon qizi, Usmonova Sofiyaxon</i>	
Globalashuv sharoitida ayollar ruhiy salomatligini saqlash va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari.....	810
<i>Eshonqulova Guljahon Abduqaxxorovna</i>	
Tarbiyachi va pedagoglarning o'yin texnologiyalarini qo'llashdagi kasbiy tayyorgarligi hamda kommunikativ kompetensiyasi.....	814
<i>Xasanova Shaxnoza Toxtasinovna, Ostonsova Marjona G'ulomovna</i>	
Maktabgacha ta'limda etnomadaniy kompetensiyani rivojlantirishda teatr texnologiyalarining qo'llanilishi	819
<i>Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Sharobiddinova Shahzoda Doniyorbek qizi</i>	
Talabalarda agressiv xatti-harakatlar shakllanishining omillari	823
<i>Sa'dullayeva Aziza Iskandar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida amaliy metodlar asosida kollaborativ va kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish.....	829
<i>Farsaxonova Mastura Jalol qizi</i>	
Jismoniy tarbiya va sport tadbirlarining ta'lim muassasalarida sog'lom turmush tarzini shakllantirishdagi o'rni	836
<i>Kimsanov Jamshidbek Maxamatrasul o'g'li</i>	
O'qituvchilarda kasbiy so'nishning profilaktikasi bo'yicha ijtimoiy-psixologik texnologiyalar	841
<i>Jamoliddinova Nigora Tohirjon qizi</i>	
Ta'limning raqamli modifikatsiyalari asosida talabalarining axborot mobilligini rivojlantirishga yo'naltirilgan pedagogik strategiyalar	846
<i>Xurramov Anvar Xudayshukurovich</i>	
O'zbek musiqiy merosining tarixiy-pedagogik rivojlanishi va zamonaviy ta'limdagi ahamiyati	853
<i>Yuliyaxshiyev Sherali Narzullayevich</i>	
Учёт индивидуальных особенностей студентов национальных групп медицинского вуза в обучении русскому языку	857
<i>Мамаджанова Мохимир Рашидовна</i>	
Zamonaviy baholash texnologiyalari va xorijiy tajriba (boshlang'ich sinf "ona tili" darslari misolida).....	861
<i>A'zamqulova Zilola Sunnat qizi</i>	
STEAM ta'lim texnologiyasini boshlang'ich ta'limda qo'llashning me'yoriy-uslubiy asoslari.....	867
<i>Abdug'afforova Aziza Abdurashid qizi, Qudratova Shaxnoza Baxtiyor qizi</i>	
Axborotni tanqidiy baholash asosida talabalarining mediasavodxonlik kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	871
<i>Abdullajonova Nurzoda Nurmaxamadovna</i>	

Harbiy xizmatchilar faoliyatida professional kuyish sindromining oldini olish	874
<i>Abdumalikova Iroda Abdulaziz qizi</i>	
Plifunksional yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari.....	879
<i>Abduraxmanova Mukaddam Mirsalikovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalashning pedagogik asoslari	883
<i>Barotova Huriyatxon Uzoq qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning konseptual jadval va grafik organayzerlardan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish modeli	887
<i>G'ofurova Sh. M.</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish zarurati	892
<i>Jovmirzayeva Nargiza Kuvondikovna</i>	
Talaba sportchilarning mashg'ulot yuklamalarini nazorat qilish xususiyatlari	895
<i>Matnazarov Anvar O'ktamovich, Jumonzarov Jaxongir Shixnazar o'g'li</i>	
Psixologik konsultatsiyada media ta'sirni inobatga olish zarurati	898
<i>Kuvandikova Gulnora Gulamovna</i>	
Soft Tissue Control: In the Aesthetic Zone	901
<i>Murodkulov Samandar, Narziev Firdavs, Buzruksoda Javohir</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish mazmuni.....	905
<i>N. T. Misirova, Xursanova Mohinur Abdujabbor qizi, Ummatqulova Adashoy Baxtiyor qizi</i>	
Klassik ustoz–shogird an'analari va ularni innovatsion ta'lim usullari bilan uyg'unlashtirishning pedagogik imkoniyatlari	910
<i>Raxmanova Nigora Xusanboyevna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim samaradorligini baholash usullari	914
<i>Shabdullayeva Lazokatxon Orifbekovna</i>	
Katta maktabgacha yoshdagi bolalarda emotsional intellektni tadqiq etishning nazariy-metodologik muammolari.....	918
<i>Shakirova Feruza Baxtiyor qizi</i>	
Talabalarni pedagogik dasturiy vositalarni loyihalashga mo'ljallangan web platformalarning imkoniyatlari	922
<i>Shamsutdinov Fazliddin Axmadovich</i>	
Talabalarda virtual jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishning didaktik shart-sharoitlari.....	926
<i>Sodikova Odinaxon Abdugapporovna</i>	
Raqamli texnologiyalar vositasida o'quvchilarning mantiqiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish modellari ...	930
<i>Suyunova Nargiza Abdurashid qizi</i>	
G'ovlar orasidagi ritmik masofa tuzilishining sportchilarning musobaqadagi natijalariga ta'sirini tahlil qilish	934
<i>Talipov G'ulomojon Adiljanovich</i>	
Efficacy of a New Ointment for the Treatment and Prevention of Alveolitis.....	938
<i>Umarov Maruf, Abdurazzaqov Kamoliddin, Buzruksoda Javohir</i>	
Tarbiyachi va pedagoglarning o'yin texnologiyalarini qo'llashdagi kasbiy tayyorgarligi hamda kommunikativ kompetensiyasi	941
<i>Xasanova Shaxnoza Toxtasinovna, Ostonova Marjona G'ulomovna</i>	
Oila muhitida ma'naviy-axloqiy tarbiya va uning pedagogik ahamiyati	945
<i>Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna</i>	
6-7 yoshdagi bolalarni nutq o'stirish mashg'ulotlarida mustaqil fikrlashga o'rgatish	949
<i>Xabilova Sitora Tursunmurod qizi, Ziyadullayeva Madina</i>	
Local Anesthesia and Conduction Anesthesia	952
<i>Zulfiya Makhmudovna, Buzruksoda Javohir</i>	
Современное состояние и проблемы подготовки педагогических кадров к инклюзивному образованию	957
<i>Плиева Руслана Владимировна</i>	

TALABALARDA AGRESSIV XATTI-HARAKATLAR SHAKLLANISHINING OMILLARI

Sa'dullayeva Aziza Iskandar qizi

O'zMU Jizzax filiali "Psixologiya" yo'nalishi
2-kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalarda agressiv xatti-harakatlarning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar (biologik, psixologik, ijtimoiy va atrof-muhit omillari) tahlil qilinadi. Olimlarning asosiy nazariyalari – frustratsiya–agressiya gipotezasi, ijtimoiy o'rganish nazariyasi hamda umumiy agressiya modeli – asosida muammoning dolzarbligi yoritiladi va uning oldini olish yo'llari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: agressiv xatti-harakat, talabalar, omillar, frustratsiya, ijtimoiy o'rganish, biologik omillar, psixologik nazariyalar, umumiy agressiya modeli, profilaktika.

Abstract: This article analyzes the factors contributing to the formation of aggressive behavior among students (biological, psychological, social, and environmental factors). Based on key scientific theories – the frustration–aggression hypothesis, social learning theory, and the general aggression model – the relevance of the problem is discussed and preventive measures are considered.

Key words: aggressive behavior, students, factors, frustration, social learning, biological factors, psychological theories, general aggression model, prevention.

Аннотация: В статье анализируются факторы формирования агрессивного поведения у студентов (биологические, психологические, социальные и факторы внешней среды). На основе ключевых научных теорий – гипотезы фрустрации–агрессии, теории социального научения и общей модели агрессии – раскрывается актуальность проблемы и рассматриваются пути её профилактики.

Ключевые слова: агрессивное поведение, студенты, факторы, фрустрация, социальное научение, биологические факторы, психологические теории, общая модель агрессии, профилактика.

KIRISH

Talabalik davri inson hayotida muhim bosqich bo'lib, bu davrda shaxsiyatning shakllanishi, ijtimoiy munosabatlar hamda psixologik rivojlanish jarayonlari kuchayadi. Biroq, ayrim talabalarda agressiv xatti-harakatlar paydo bo'lishi mumkin, bu esa ularning o'qish jarayoniga, munosabatlariga va ruhiy salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Agressiv xatti-harakat deganda boshqalarga zarar yetkazishga qaratilgan harakatlar, xususan, so'z orqali yoki jismoniy tajovuz, g'azabni namoyon etish yoki zo'ravonlik tushuniladi. Bu holat biologik, psixologik, ijtimoiy va atrof-muhit omillari bilan bog'liq bo'lib, ularni o'rganish orqali agressiv xatti-harakatlarning oldini olish mumkin.

Talabalarda agressiv xatti-harakatlarning shakllanishi psixologiyada keng o'rganilgan mavzu bo'lib, bu jarayonni tushuntiruvchi bir qator nazariyalar mavjud. Ushbu nazariyalar agressiyani biologik, psixologik, ijtimoiy va kognitiv omillar nuqtai nazaridan tahlil qiladi. Asosiy nazariyalar quyidagilardan iborat: frustratsiya–agressiya gipotezasi, ijtimoiy o'rganish nazariyasi (Albert Bandura), umumiy agressiya modeli (GAM), biologik va kognitiv nazariyalar. Ushbu yondashuvlar talabalarda agressivlikning paydo bo'lishini tushuntirishda muhim rol o'ynaydi, chunki talabalik davri o'quv bosimi, tengdoshlar ta'siri va shaxsiy rivojlanish bilan bog'liq bo'lgan stressli davr hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Frustratsiya–agressiya gipotezasi. Ushbu nazariya agressiyani asosan frustratsiya (umidsizlik, maqsadga erisha olmaslik) natijasida yuzaga keladigan reaksiya sifatida talqin qiladi. Frustratsiya g'azabni keltirib chiqaradi va bu g'azab agressiv harakatlarga olib keladi.

Ijtimoiy o'rganish nazariyasi. Bandura agressiyani o'rganilgan xatti-harakat sifatida izohlaydi. Bolalik va o'smirlilik davrida kuzatuv orqali agressivlik shakllanadi (model ta'siri).

1. Bobo qo'g'irchoq tajribasi: bolalar kattalarning qo'g'irchoqqa nisbatan tajovuzkor harakatlarini kuzatgach, o'zlari ham shunga o'xshash xatti-harakatlarni takrorlaydilar.
2. Talabalarda: oila, do'stlar yoki media (filmlar, o'yinlar) orqali agressivlikni "o'rganish" mumkin. Masalan, zo'ravonlik aks etgan videolarni tomosha qilgan talaba tengdoshlariga nisbatan tajovuzkor bo'lishi ehtimoli ortadi.
3. Agressiv harakatlar rag'batlantirilsa (masalan, do'stlar orasida "qahramon" sifatida e'tirof etilish), talaba bu xatti-harakatni takrorlashga moyil bo'ladi.

Ushbu nazariya talabalarda zo'ravonlikning oldini olishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, ijobiy modellar va rag'batlantirish orqali agressivlikni kamaytirish mumkin.

TAHLIL VA NATIJALAR

Biz olib borgan tadqiqot ishida sinaluvchilardan olingan natijalarga asosanib, talabalardagi agressiv xatti-harakatlarning psixologik xususiyatlarini va ularning namoyon bo'lish darajasini aniqlash maqsadida empirik tadqiqot o'tkazildi. Tadqiqotning empirik qismi shakllantiruvchi va tasdiqlovchi bosqichlarda amalga oshirildi. Olingan birlamchi ma'lumotlar SPSS dasturi yordamida tavsiflovchi statistika usullari orqali tahlil qilindi (1-jadval).

1-jadval: L. G. Pochebut "Agressivlik testi" so'rovnomasining tavsiflovchi statistikasi

Shkalalar	N	Minimal	Maksimal	O'rtacha qiymat	Standart og'ish	Asimmetriya	Eksez
Verbal	320	0	9	3,39	1,906	0,254	-0,621
Jismoniy	320	0	7	3,18	1,900	0,174	-0,801
Predmetli	320	0	9	3,86	1,740	0,227	-0,573
Emotsional	319	0	8	2,61	1,837	0,516	-0,464
O'ziga nisbatan	320	0	8	3,92	1,958	-0,058	-0,733

Verbal agressiya shkalasi bo'yicha minimal ball 0, maksimal ball 9, o'rtacha qiymat 3,39 ni tashkil etadi, ko'pchilik talabalarda verbal agressiya past darajada namoyon bo'lgan. Standart og'ish 1,91 bo'lib, javoblar o'rtacha darajada tarqalgan. Asimmetriya +0,254 ni, eksez esa -0,621 qiymatni tashkil etadi. Juda kuchli verbal agressiya holatlari kam uchraydi.

Jismoniy agressiya eng past o'rtacha qiymatlardan biriga ega bo'lib, u 3,18 ni tashkil etadi. Maksimal qiymat 7 ball. Standart og'ish 1,90 bo'lib, bu o'rtacha darajadagi tarqalishni ko'rsatadi. Asimmetriya +0,174 bo'lib, taqsimot biroz o'ng tomonga qiyshaygan. Eksez -0,801 bo'lib, jismoniy zo'ravonlikning juda yuqori darajadagi holatlari namuna ichida kam uchrashini ko'rsatadi.

Predmetli agressiya bo'yicha o'rtacha qiymat 3,86 ni tashkil etadi, bu agressiya turlaridan nisbatan yuqoriroq ko'rsatkichdir. Maksimal qiymat 9 ball. Standart og'ish 1,74 bo'lib, bu eng kam tarqalishlardan biri ekanini ko'rsatadi. Asimmetriya +0,227 bo'lib, taqsimot o'ng tomonga qiyshaygan. Eksez -0,573 bo'lib, taqsimot cho'qqisi yassi ekanini bildiradi.

Emotsional agressiya bo'yicha eng past o'rtacha qiymat 2,61 ni tashkil etadi. Maksimal qiymat 8 ball. Standart og'ish 1,84 ga teng. Asimmetriya +0,516 bo'lib, bu ko'pchilik talabalarda emotsional agressiyaning past darajada ekanini ko'rsatadi. Eksez -0,464 bo'lib, taqsimot cho'qqisi yassi ekanini anglatadi.

O'ziga nisbatan agressiya bo'yicha o'rtacha qiymat 3,92 ni tashkil etadi va bu agressiya turlari orasida nisbatan yuqori ko'rsatkich hisoblanadi. Maksimal qiymat 8 ball. Standart og'ish 1,96 ga teng. Asimmetriya -0,058 bo'lib, taqsimot deyarli muvozanatli ekanini ko'rsatadi. Eksez -0,733 ni tashkil etadi.

Tadqiqot ishimizning birlamchi tavsiflovchi statistikasini o'tkazganimizdan so'ng, sinaluvchilardan olingan metodikalarimizning parametrik yoki noparametrik mezonlarga mansub ekanini aniqlash maqsadida Kolmogorov-Smirnov mezonidan foydalanildi va natijalar tahlil qilindi(2-jadval).

2-jadval: Kolmogorov–Smirnov mezon bo'yicha "Agressivlik testi" ko'rsatkichlari

Shkalalar	Kolmogorov–Smirnov	Ishonch darajasi
Verbal	2,415	0,000
Jismoniy	2,266	0,000
Predmetli	2,399	0,000
Emotsional	2,713	0,000
O'ziga nisbatan	2,046	0,000

Verbal agressiya shkalasi bo'yicha Kolmogorov–Smirnov testi $Z = 2,415$ va $p = 0,000$ natijasini berdi. Bu qiymat $p < 0,05$ (hatto $p < 0,001$) dan ancha kichik bo'lgani uchun verbal agressiya ko'rsatkichlari normal taqsimotga mos kelmaydi. Shu sababli ushbu shkalada parametrl testlar o'rniga nomparametrl usullar qo'llanilishi lozim.

Jismoniy agressiya shkalasi bo'yicha $Z = 2,266$ va $p = 0,000$ natijasi qayd etildi. p qiymati 0,000 bo'lgani uchun taqsimot normal emas, deb hisoblanadi. Shuning uchun parametrl usullar o'rniga nomparametrl testlar tavsiya etiladi.

Predmetli agressiya shkalasi bo'yicha $Z = 2,399$ va $p = 0,000$ natijasi olindi. $p < 0,001$ bo'lgani sababli taqsimot normal taqsimotga mos kelmaydi. Shu bois nomparametrl alternativ usullardan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Emotsional agressiya shkalasi bo'yicha eng yuqori Z qiymati (2,713) va $p = 0,000$ qayd etildi. Bu shkalada normal taqsimotdan eng katta og'ish kuzatiladi. p qiymati 0,000 bo'lgani uchun taqsimot normal emas deb baholanadi va faqat nomparametrl statistik usullar qo'llanilishi lozim.

O'ziga nisbatan agressiya shkalasi bo'yicha $Z = 2,046$ va $p = 0,000$ natijasi olindi. p qiymati 0,000 bo'lgani sababli taqsimot normal taqsimotga mos kelmaydi. Shu bois parametrl testlar o'rniga nomparametrl usullarni qo'llash tavsiya etiladi.

Kolmogorov–Smirnov testi natijalariga ko'ra, L. G. Pochebutning "Agressivlik testi"ning barcha shkalalari bo'yicha $p = 0,000 < 0,05$ ekani aniqlandi. Bu ma'lumotlarning normal taqsimotga mos kelmasligini tasdiqlaydi. Shuning uchun keyingi statistik tahlillarda (guruhlar orasidagi farqlar, bog'liqliklar va boshqalar) nomparametrl usullardan foydalanildi. Ushbu yondashuv olingan natijalarning ishonchligini ta'minlaydi(3-jadval).

3-jadval: L.G.Pochebut "Agressivlik testi" so'rovnomasining Kruskal Wallis tahlili

Shkala	Yo'nalish	N	O'rtacha rank	W	Ishonch daraja
Verbal	Psixologiya	54	181,54	16,343	,012
	Dasturiy injenering	25	145,36		
	Boshlang'ich ta'lim	26	176,87		
	Amaliy matematika	53	138,52		
	Jismoniy madaniyat	46	184,92		
	Kibersport	26	183,19		
	Muhandislik	90	141,26		
Jismoniy	Psixologiya	54	171,36	19,800	,003
	Dasturiy injenering	25	145,94		
	Boshlang'ich ta'lim	26	180,73		
	Amaliy matematika	53	136,64		
	Jismoniy madaniyat	46	177,89		
	Kibersport	26	212,31		
	Muhandislik	90	142,38		

Predmetli	Psixologiya	54	210,08	32,970	,000
	Dasturiy injenering	25	101,50		
	Boshlang'ich ta'lim	26	156,54		
	Amaliy matematika	53	158,60		
	Jismoniy madaniyat	46	127,17		
	Kibersport	26	162,85		
	Muhandislik	90	165,76		
Emotsional	Psixologiya	53	185,03	13,360	,038
	Dasturiy injenering	25	138,94		
	Boshlang'ich ta'lim	26	148,71		
	Amaliy matematika	53	147,12		
	Jismoniy madaniyat	46	160,18		
	Kibersport	26	201,50		
	Muhandislik	90	149,87		
O'z_nis	Psixologiya	54	206,79	28,866	,000
	Dasturiy injenering	25	128,76		
	Boshlang'ich ta'lim	26	126,29		
	Amaliy matematika	53	166,58		
	Jismoniy madaniyat	46	123,64		
	Kibersport	26	155,38		
	Muhandislik	90	168,17		

Verbal agressiya shkalasi bo'yicha quyidagi natijalar olindi. Verbal agressiyada shaxs o'z tajovuzini so'z orqali ifodalaydi, ya'ni baqirish, haqorat qilish, kinoya, tanqid, yomon gapirish va boshqalarni so'z bilan ranjitish shaklida namoyon bo'ladi. Ko'rsatkichlar quyidagicha: $H = 16,343$, $p = 0,012$, ya'ni guruhlar o'rtasida farq mavjud, biroq u o'rtacha darajada ifodalangan. Eng yuqori ko'rsatkichlar Boshlang'ich ta'lim (176,87), Jismoniy madaniyat (184,92) va Kibersport (183,19) yo'nalishlarida kuzatildi.

Ushbu uch yo'nalishda verbal agressiyaning yuqoriroq bo'lishining asosiy sababi kasbiy muhit va fanlar mazmunining o'zi verbal kommunikatsiyani nisbatan qat'iy, buyruq beruvchi va tanqidiy shaklda talab etishi bilan izohlanadi. Talabalar kelajakda aynan shu muhitda faoliyat yuritadigan bo'lgani sababli, o'qish davridayoq ushbu xususiyatlar kuchayib boradi.

Eng past ko'rsatkichlar Dasturiy injenering (145,36) va Amaliy matematika (138,52) yo'nalishlarida kuzatildi, Psixologiya yo'nalishida esa ko'rsatkich o'rtacha darajada (181,54) qayd etildi. Bu shuni ko'rsatadiki, ushbu yo'nalish talabalari boshqalarga nisbatan so'z orqali tajovuzkorlikni kamroq namoyon qiladi, ya'ni ularning kommunikatsiyasi nisbatan tinch, mantiqiy va kamroq emotsional keskinlik bilan kechadi. Natijada, Boshlang'ich ta'lim va Jismoniy madaniyat yo'nalishlarida ko'rsatkichlar yuqoriroq bo'lgan bo'lsa (masalan, bolalar bilan ishlashda doimiy tartibni saqlash yoki sportdagi raqobat tufayli tez-tez qat'iy ohangda gapirish zarurati sababli), ushbu yo'nalishlarda aksincha, nisbatan sokin muloqot ustunlik qiladi.

Endi ushbu holatni kengroq tahlil qilamiz: nima uchun aynan ayrim yo'nalishlarda verbal agressiya past? Tahlil ikki asosiy qismga ajratiladi – yo'nalishga oid fanlar va kasbiy muhit bilan bog'liqligi hamda talabalik davrining o'ziga xos xususiyatlari. Verbal agressiyaning past bo'lishi yo'nalishlarning "tinch" tabiati va talabalikdagi individual o'qish uslubi bilan bog'liq. Dasturchilar va matematiklar asosan "kod va raqamlar dunyosida" faoliyat yuritib, so'z orqali tajovuzdan uzoqlashadi, psixologlar esa nazariy tushunish va refleksiya orqali emotsional barqarorlikka intiladi. Bu ijobiy holat bo'lib, kelajakdagi kasbiy faoliyatda ularning kommunikatsiyasi samaraliroq bo'lishiga xizmat qiladi.

Jismoniy agressiya – bu tajovuzning jismoniy kuch orqali namoyon bo'lishi bo'lib, urish, itarish, jismoniy zarar yetkazish, qo'l ko'tarish kabi shakllarni o'z ichiga oladi. Ushbu shkalada $H = 19,800$, $p = 0,003$ bo'lib, farq

juda aniq va kuchli ekani ko'rinadi. Eng yuqori ko'rsatkichlar Kibersport (212,31), shuningdek Amaliy matematika (136,64), Psixologiya (171,36) va Boshlang'ich ta'lim (145,73) yo'nalishlarida qayd etilgan. Kibersport talabarlari jismoniy tajovuzda yetakchi bo'lishi ushbu yo'nalishning o'ziga xos tabiati – yuqori adrenalin, frustratsiya, raqobat va jismoniy harakatga moyillik bilan izohlanadi. Aksincha, Amaliy matematika va Psixologiya kabi “tinch va ichki” yo'nalishlarda jismoniy tajovuz kamroq rivojlanadi, chunki muhit va fanlar jismoniy kuch ishlatishni talab qilmaydi yoki hatto cheklaydi. Boshlang'ich ta'limda esa kasbiy mas'uliyat, ya'ni bolalarga zarar yetkazmaslik talabi bu ko'rsatkichning past bo'lishiga xizmat qiladi.

Predmetli agressiya (narsalarga qaratilgan tajovuz) shkalasi bo'yicha natijalar eng kuchli farqni ko'rsatadi: $H = 32,970$, $p = 0,000$. Bu deyarli 100 % ishonch darajasida guruhlar o'rtasida farq mavjudligini bildiradi. Eng yuqori o'rtacha rank Psixologiya yo'nalishida (210,08) kuzatildi, eng past ko'rsatkichlar esa Dasturiy injenering (101,50) va Boshlang'ich ta'lim (126,29) yo'nalishlarida qayd etildi. Psixologiya talabarlari ushbu mexanizmida yuqori natija ko'rsatishi mumkin, chunki ularning o'qish jarayoni va kasbiy xususiyatlari tajovuzni “ko'chirish” (displacement) mexanizmlarini faollashtiruvchi sharoitlarni yaratadi.

Emotsional agressiya – bu doimiy jahldorlik, asabiylashish, ichki g'azab, boshqalarga nisbatan barqaror norozilik, dushmanlik hissi va hissiy portlashlarga moyillik bilan ifodalanadi. Ushbu shkalada $H = 13,360$, $p = 0,038$ bo'lib, farq mavjud, biroq u chegaraviy darajada ishonchli hisoblanadi. Yuqori ko'rsatkichlar Muhandislik (201,50), Kibersport va Jismoniy madaniyat (160,18) yo'nalishlarida kuzatiladi. Pastroq natijalar esa Dasturiy injenering (138,94) va Boshlang'ich ta'lim (148,71) yo'nalishlarida qayd etilgan.

Muhandislik talabarlari emotsional agressiyada yetakchi bo'lishining bir necha asosiy sabablari mavjud. Birinchidan, texnik muammolar va frustratsiya zanjiri: muhandislik fanlari (konstruksiya, loyihalash, simulyatsiya, materiallar mexanikasi) doimiy ravishda “ishlamayotgan” muammolar bilan to'qnash keladi. Ba'zan loyiha hisoblamaydi, dastur xato beradi yoki material sinovdan o'tmaydi. Har bir bunday holat talabani “nima uchun shunday bo'ldi?” degan savolga olib keladi va ichki g'azabni to'playdi. Bu frustratsiya–agressiya gipotezasining klassik ko'rinishidir. Ikkinchidan, muddatlar va yuqori bosim: loyihalar va laboratoriya ishlari qat'iy muddatlarga bog'langan bo'lib, kechikish butun guruh yoki bahoga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bu esa talabalarda doimiy stressni kuchaytiradi va hissiy portlashlarga olib keladi. Uchinchidan, murakkablik va noaniqlik: muhandislikda nazariya va amaliyot o'rtasidagi tafovut katta bo'lib, bu “men yetarli darajada tushunmayapman” degan hisni kuchaytiradi. Natijada imposter sindromi kuchayib, ichki g'azab va jahldorlik ortadi. Shu bois muhandislik talabarlari emotsional tajovuzni ko'pincha ichida to'plab, keyin mayda vaziyatlarda namoyon qiladi.

Kibersport va Jismoniy madaniyat yo'nalishlarida ham emotsional agressiyaning yuqori bo'lishi doimiy raqobat, jamoaviy xatolar, mag'lubiyatlar va yuqori adrenalin bilan bog'liq. O'yin muhitida bunday hissiy portlashlar ko'pincha “normal” holat sifatida qabul qilinadi, shu sababli ichki g'azab tez-tez yuzaga chiqadi. Jismoniy madaniyatda esa sport mashg'ulotlari va musobaqalardagi bosim, “yutqazdim” yoki “jismoniy zaiflik” hissi norozilik va asabiylashishni kuchaytiradi, biroq bu ko'proq hissiy shaklda namoyon bo'ladi. Umuman olganda, emotsional agressiyaning yuqori bo'lishi frustratsiya va bosimning to'planishi bilan bog'liq bo'lib, muhandislik va kibersport yo'nalishlarida bu omillar doimiy va kuchli hisoblanadi. Aksincha, Boshlang'ich ta'limda muhit nisbatan yumshoq va individualroq bo'lgani uchun hissiy tajovuz susayadi.

O'z-o'ziga agressiya (autoagressiya, o'ziga qaratilgan tajovuz) shkalasi bo'yicha natijalar ham sezilarli farqni ko'rsatadi: $H = 28,866$, $p = 0,000$. Bu yetti yo'nalish talabarlari o'rtasida o'z-o'ziga qaratilgan tajovuz darajasi statistik jihatdan juda aniq farq qilishini bildiradi. Eng yuqori o'rtacha rank Psixologiya yo'nalishida (206,79) qayd etilgan bo'lib, bu ko'rsatkich boshqa guruhlardan yaqqol ajralib turadi. Eng past natijalar esa Boshlang'ich ta'lim (126,29) yo'nalishida kuzatilgan.

Psixologiya yo'nalishida o'z-o'ziga qaratilgan tajovuzning yuqori bo'lishining bir necha asosiy sabablari mavjud. Birinchidan, doimiy o'z-o'zini tahlil qilish va ichki kuzatuv: psixologiya ta'limi talabani o'z his-tuyg'ulari, xatti-harakatlari, o'tmishi va motivlarini doimiy ravishda tahlil qilishga undaydi, bu esa o'z-o'zini tanqid qilishni kuchaytiradi. Ikkinchidan, nazariy bilim bilan shaxsiy hayotni solishtirish: Freyd, Yung, Ellis kabi olimlar nazariyalari orqali “nevroz”, “depressiya”, “travma”, “repressiya” tushunchalarini o'rganish talabani o'zida ham shu belgilarni izlashiga va ko'pincha o'zini ayblashiga olib keladi. Uchinchidan, empatiya yuklamasi va “yetarli emaslik” hissi: boshqalarning muammolarini chuqur tushunish bir tomondan empatiyani oshirsa, ikkinchi tomondan o'zini o'qish his qilishni kuchaytirishi mumkin. To'rtinchidan, kasbiy identifikatsiya bosimi: “men psixolog bo'laman” degan maqsad talabani o'zini doimiy ravishda ideal holatda ko'rishga majbur qilishi, har qanday zaiflikni esa o'zini yomon ko'rish va depressiv holat bilan qabul qilishiga olib keladi.

Boshlang'ich ta'lim va Dasturiy injenering yo'nalishlarida o'z-o'ziga agressiyaning past bo'lishi ushbu sohalarning kasbiy yo'nalganligi bilan izohlanadi. Bu yo'nalishlar talabarlari bolalar bilan ishlash, boshqalarga yordam berish, yumshoqlik va sabr-toqatni talab qiladigan muhitda tayyorlanadi. O'zini ayblash yoki o'zini jazolash bunday muhitda rag'batlantirilmaydi. Natijada o'z-o'ziga qaratilgan tajovuz susayadi yoki umuman rivojlanmaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Talabalarda agressiv xatti-harakatlarning shakllanishi bugungi kunda dolzarb muammo bo'lib, uni hal etish jamiyat, oila, ta'lim muassasalari hamda davlat darajasida birgalikdagi va tizimli harakatlarni talab qiladi. Ushbu muammoni erta aniqlash, psixologik yordam tizimini rivojlantirish va sog'lom ijtimoiy muhitni shakllantirish orqali yosh avlod salomatligini hamda jamiyatda barqarorlik va totuvlikni ta'minlash mumkin. Shu sababli, mazkur mavzu bo'yicha ilmiy tadqiqotlar va amaliy dasturlarni rivojlantirish hozirgi davrda nihoyatda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Anderson C.A., Bushman B.J. Human aggression // Annual Review of Psychology. 2002. Vol. 53. P. 27–51.
2. Anderson C.A., Bushman B.J. The General Aggression Model // Current Opinion in Psychology. 2018. Vol. 19. P. 75–80.
3. Allen J.J., Anderson C.A., Bushman B.J. The General Aggression Model // Current Opinion in Psychology. 2018. Vol. 19. P. 75–80.
4. Finkel E.J. The I3 model: Instigating, impelling, and inhibiting factors in aggression // Current Directions in Psychological Science. 2011. Vol. 20. No. 3. P. 177–182.
5. Hashemi F.S., Kareshki H., Tatari Y., Hosseini M. Validity and reliability of the APRI aggression assessment scale in Mashhad adolescents // Applied Research in Educational Psychology. 2015. Vol. 1. No. 2. P. 46–61.
6. Qaisy L.M. Aggressive behavior among university students // International Journal of Humanities and Social Science. 2014. Vol. 4. No. 5. P. 1–7.
7. Wang L., He C.Z., Yu Y.M. et al. Associations between impulsivity, aggression, and suicide in Chinese college students // BMC Public Health. 2014. Vol. 14. P. 551.
8. Nurullayeva B.B. O'smirlarda agressiv xulq-atvor // Ilmiy maqola. 2020.
9. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Talabalar orasida agressiv xatti-harakatlar bo'yicha tadqiqotlar. Toshkent, 2022.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.